

Danske Arbejderfamiliers Forbrug.

Anmeldt af Harald Westergaard.

1. Afd.: Byarbejdere. (Stat. Meddel., 4. Række, VI, Kbhvn. 1900).

Den ungarske Statistiker Körösy skrev engang til mig i Anledning af et statistisk Arbejde: »Desværre er det skrevet paa Ungarsk, altsaa begravet«. Ved at gennemlæse det foreliggende Arbejde er jeg kommen til at tænke paa dette Hjertesuk. Vel er det danske Sprog noget mindre utilgængeligt end det ungarske, og vel er der gjort Forsøg paa at lette Forstaaelsen af Tabellerne ved Tilføjelse af franske Overskrifter, men hvad hjælper det, om man faar Margarine oversat med »margarine«, Chokolade med »chocolat« og Petroleum med »petrole«, naar hele den theoretiske Begrundelse er en eneste stor Gaade for de allerfleste Udlændinge, hvis Øjne forvilde sig til vort Tabelværk. Et baade i Retning af Methode og vundne Resultater saa vægtigt Bidrag til et ligesaa vigtigt som vanskeligt Spørgsmaals Løsning burde snarest muligt optages i et af de statistiske Tidsskrifter, som f. Ex. det internationale Selskabs Bulletin.

Indtil dette sker, maa man nøjes med at henlede danske Læseseres Opmærksomhed paa dette Arbejde.

Det er som sædvanlig velskrevet og let læseligt med kraftig Understregen af de Punkter, som det gælder om at lægge Mærke til. Naar undtages en enkelt Bemærkning, Pag. 42, som ikke synes mig klart gennemtænkt, vil det være vanskeligt at paavise noget i hele Afhandlingen, som en dannet Læser med Sans for Samfundsspørgsmaal ikke vil kunne tilegne sig med Lethed. Og dog drejer det sig her om en Opgave, hvis Vanskeligheder have skræmmet mangen Statistiker.

Materialet til det statistiske Bureaus Undersøgelser over danske Arbejderfamiliers Forbrug, er for en stor Del tilvejebragt med Bistand af Skolelærere i By og paa Land, en Samfundsklasse, der adskillige Gange har gjort Statistikerne væsentlige Tjenester. I København er det Udvalget for de samvirkende Fagforeninger, der har været Mellemed. I Slutningen af Aaret 1896 udsendte Bureauet igennem disse Hjælpere 450 Regnskabsbøger, som vare indrettede til en Arbejderfamilies Regnskab i Løbet af et Aar, og af disse kom i Begyndelsen af 1898 328 tilbage i udfyldt Stand, et Resultat, der maa anses for at være meget godt, naar man tænker paa, hvormange Skemaer der ellers ofte maa udsendes for at faa nogle faa Besvarelser. En Del af Bøgerne maatte ganske vist skydes ud som ikke egnede til en dyberegaaende Bearbejdelse, men der blev dog tilstrækkelig mange tilbage, til at man kunde faa et fyldigt og klart Billede af Tilstanden, naar man blot kunde finde de fornødne Enheder, hvorved alle de enkelte Skemaer ligesom kunde faa samme Generalnævner. De paagældende Familier frembyde nemlig selvfølgelig et broget Skue. Vel tilhøre de alle ganske bestemte Samfundsklasser, Elitearbejdere, men Familier-

nes Størrelse og Sammensætning efter Køn og Alder vexler overmaade meget, og der maa derfor ved første Øjekast tilsyneladende herske et fuldstændigt Kaos. Havde man tilstrækkelig mange Skemaer til at danne sig korrekte Gennemsnit for hver enkelt af de mange Kombinationer, som her møde op, saa behøvede man jo ikke at tage sig dette saa nær, men det lader sig ikke gøre i et saa lille Land som Danmark, og knap nok i et stort. For at undgaa denne Vanskelighed har Bureauet nøjedes med at inddele Materialet i større Grupper, saaledes i faglærte og ikke faglærte Arbejdere, men har med Hensyn til de enkelte Familiemedlemmers Krav til den fælles Pung opstillet en Skala for hvor mange Varmeenheder Individet af forskellige Aldersklasser og hvert Køn udvikle i Løbet af et Døgn, og altsaa skulle have erstattede. Denne Rækkefølge frembyder langt stærkere rationelle Holdepunkter end den bekendte Engel'ske Skala, selv om der kan være Anledning til at prøve dens Værdi i det Enkelte. Den saaledes fundne Generalnævner benyttes nu ikke blot ved Beregningen af Forbrug af Fødemidler, men ogsaa ved de andre Fornødenheder. Men desuden er hvert enkelt Regnskab blevet underkastet en grundig Revision. Er Husfaderen f. Ex. nogle Dage paa Arbejdsgiverens Kost, bliver strax den fornødne Korrektion indført for Kostens Vedkommende; ligeledes tages der Hensyn til Familiemedlemmernes Bortrejse.

Til Bolig medgaar der nu efter de saaledes bearbejdede Skemaer 13 pCt. af Udgiften, til Klæder c. 12 og til Føde: i København (med de noget rigeligere Indtægter) 47, i Købstæderne 52 pCt. Af de øvrige Udgifter lægge Brændsel og Belysning Beslag paa

4—5 pCt., Vadsk og Vedligeholdelse paa c. 5 i København, 3 i Købstæderne, saa at Resultatet for disse to Poster tilsammen hvert Sted bliver c. 9 pCt. Derefter følger den brogede Blanding af andre Udgifter, til Skatter, Foreningsbidrag og Læge, til Undervisning, Aviser og Adspredelser. Men fordeler man Familierne efter deres Indtægt og Antallet af »Enheder« i Familien, fremkommer der mange Forskydninger i dette. Jo mindre Indtægten er pr. Enhed, desto større bliver saaledes dens Procentandel i Budgettet, efter en iøvrigt længe kendt Sætning, som her finder en tydelig Bekræftelse.

Afhandlingen slutter med en smuk lille Undersøgelse angaaende Prisniveauet i København og Købstæderne, idet man saa godt det lader sig gøre, beregner hvorledes en københavnsk Arbejders Udgiftsbudget vil stille sig ved Købstadpriser og omvendt. Det viser sig derved, at Prisniveauet for en Arbejderfamilie i København er omkring $\frac{1}{9}$ højere end i Provinserne.

Hvorvidt nu Videnskaben vil godkende den benyttede Methode, er ikke let paa Forhaand at afgøre. At den frembyder væsentlige Fordele fremfor Engels er allerede antydet; det ligger praktisk allerede deri, at den tillægger Forbruget i Læredrengeaarene, hvor den legemlige Udvikling stiller store Krav til Husholdningen, større Betydning end Engels Skala. Den er ogsaa en hel Del mere elastisk end den fra amerikansk Side foreslaaede. Dog var det vel ikke utænkeligt, at der kunde gøres Forandringer i det enkelte, og at man ved selve det her foreliggende Materiale, og navnlig maaske ved det mere omfattende Materiale for Landet kunde anstille Prøver med, hvorledes Resultaterne pas-

sede indbyrdes for Familier med samme Enhedstal, men med forskellig Sammensætning af disse Enheder. Det vilde sikkert forøge Interessen ved dette Arbejde meget betydeligt, om der til den anden Afdeling, Landboregnskaberne, kunde knyttes en saadan mere indgaaende Prøvelse af Skalaens Anvendelighed.

